

РОЗДІЛ 1
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПОВІТРЯНОГО
І КОСМІЧНОГО ПРАВА:
ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Вступ

Відносини у сфері авіації потребують міжнародно-правового регулювання і у цьому зацікавлені всі держави світу, в тому числі і Україна. Саме тому правове забезпечення космічної діяльності із самого початку стало здійснюватись шляхом укладання, головним чином, універсальних міжнародних угод відкритих для участі всіх держав. Щодо міжнародних повітряних перевезень, то їх правове регулювання було викликане процесом переходу України до ринкової економіки, тому особливо значимим сьогодні є питання якісної вітчизняної правової бази, яка б не узагальнювала, а деталізувала питання правовідносин в цій сфері.

Коло наукових досліджень учасників конференції охоплює такі напрямки як – історичний аспект розвитку повітряного і космічного права в Україні; становлення та розвиток повітряного і космічного права в цілому; вітчизняний та зарубіжний досвід правового регулювання відносин в сфері авіації; формування космічного права на прикладі зарубіжних країн; міжнародні польоти та їх правове регулювання, юридичний статус та принципи використання повітряного простору.

Особливо відзначено, що на сучасному етапі розвитку авіації і космонавтики надзвичайно велике значення займає гарантійне технічне забезпечення польотів та становлення загально-правової культури як серед осіб, що надають послуги, так і осіб, що перетинають повітряний простір.

Важливо, що під впливом глобалізаційних напрямів у світовій економіці, лібералізації міжнародних повітряних перевезень, постійних динамічних процесів у технологічному розвитку повітряного транспорту, матеріально-технічне забезпечення авіаційної галузі все більше набуває характеристик одного з основних засобів забезпечення руху інвестицій, розширення масштабів торгівлі, ефективного поширення товарів та послуг. Зважаючи на динамічний розвиток міжнародних повітряних перевезень, засоби та способи регулювання процесами матеріально-технічного забезпечення авіаційної галузі потребують перегляду та вдосконалення з метою поступової адаптації та лібералізації авіаційної галузі до нових світових умов.

Успішне вирішення цих завдань залежить від багатьох чинників, зокрема від рівня організації як технічної так і правової освіти й виховання населення країни. Важливим кроком на цьому шляху є проведення даного наукового заходу.

УДК 343.132: 343.985

Стратонов В.М.,
доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
декан юридичного факультету,
Херсонський державний університет,
м. Херсон

Іваніщук А.А.,
кандидат юридичних наук,
суддя Дніпровського районного суду, м. Херсон

КЛАСИФІКАЦІЯ ОЦІНОЧНИХ ПОНЯТЬ В УКРАЇНСЬКОМУ
ЗАКОНОДАВСТВІ

Оціночні поняття залежно від характеру ознак, явищ, узагальнюються, традиційно поділяються на якісні і кількісні. На думку Т.В.Кашаніної, якісні оціночні поняття виражають властивості, ознаки узагальнювальні явища залежно від ціннісної орієнтації законодавця, але без вказівки на ступінь відповідності властивостей цієї ціннісної орієнтації. Кількісні оціночні поняття включають такі властивості та ознаки предметів, які мають певні параметри, відображають ступінь відповідності цих ознак ціннісної орієнтації законодавця, їх інтенсивності. Тому ми вважаємо, що в галузі нематеріального права оціночні поняття виражають в основному якісні ознаки розкритих явищ. Так, у поняттях "поважні причини", "тяжка хвороба", "складність справи", "винятковий випадок" отримали розвиток саме якісні сторони явищ.

Критерії, що дозволяють розмежовувати оціночні поняття, не вичерпуються одним тільки характером ознак явищ, які вони узагальнюють, а тому видається плідною спроба виділити і деякі інші підстави для їхньої класифікації.

Залежно від сфери використання оціночні поняття можна поділити на:

1. Суто правові поняття, що використовують тільки в юриспруденції (достатні докази, дійове каяття тощо).

2. Не є строго правовими, що вживають як в галузі права, так і в повсякденному житті (поважні причини, винятковий випадок, тяжка хвороба тощо.)

За обмеження сфери використання оціночних понять рамками права можуть бути виділені:

1. Оціночні поняття, що знайшли застосування в нормах як матеріального, так і процесуального права (дійове каяття, зміна обстановки тощо).

2. Оціночні поняття, що застосовують у процесуальному праві для

врегулювання порядку провадження в кримінальних, цивільних та адміністративних справах (складність справи, особливе громадське значення справи, достатні докази тощо).

3. Оціночні поняття, що використовують тільки в процесуальному праві (істотне порушення закону, односторонність або неповнота судового слідства, невідповідність призначеного судом покарання тяжкості злочину і особи винного тощо).

Залежно від суб'єкта, що оперує оціночними поняттями, наприклад в кримінальному процесі, можуть бути сформовані такі групи:

1. Оціночні поняття, що використовують виключно слідчі: явні сліди злочину, випадки, що не терплять зволікання, щодо допиту обвинуваченого в нічний час.

2. Тільки прокурор, витлумачивши поняття "у необхідних випадках", може прийняти рішення про особисте провадження окремих слідчих дій або розслідування справи в повному обсязі.

3. Лише суд (суддя) оперує такими оціночними поняттями, як "важка хвороба засудженого", "обставини, що можуть негативно вплинути на неповнолітнього".

4. Більшість же оціночних понять тлумачаться і слідчим, і прокурором, і судом в одній стадії кримінального процесу (коли прийняте слідчим рішення вимагає санкції прокурора, або його законність і обґрунтованість перевіряються судом у стадії досудового слідства) або в наступних стадіях (наприклад, достатність доказів аналізується спочатку слідчим, а потім прокурором, після чого цю сукупність доказів оцінює і суд).

5. Власне розуміння окремих оціночних понять можуть приводити у своїх клопотаннях, скаргах інші учасники кримінального процесу, не наділені владними повноваженнями. Це належить до понять достатності доказів, законності та обґрунтованості проведених слідчих дій та прийнятих рішень.

Підставою класифікації оціночних понять виступають і виконувані ними функції. За вказаною підставою слід виділити:

1. Оціночні поняття, що допускають за певних умов відступу від загального порядку провадження в справах (винятковий випадок, випадок, що не терпить зволікання тощо).

2. Оціночні поняття, що дозволяють урахувати обставини конкретної справи (у разі необхідності тощо).

3. Оціночні поняття, що є підставою прийняття окремих процесуальних рішень, провадження деяких процесуальних дій (достатні дані, достатні підстави вважати тощо).

4. Оціночні поняття, що виступають умовою прийняття низки процесуальних рішень (складність справи, тяжке захворювання, тривалий термін, тривалий час тощо).

5. Оціночні поняття, які регламентують оцінку доказів (належність, допустимість, достовірність, достатність доказів).

Перелік критеріїв розмежування оціночних понять, наведений вище, не є вичерпним. Видається, що можуть бути знайдені й інші підстави їхньої класифікації.

УДК 629.73(091)(043.2)

Головко С.Г.,
к.і.н., доцент,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Собкова В.В.,
старший викладач,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ОСОБИСТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ В ІСТОРІЇ РАКЕТНО-КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Серед перших теоретиків-піонерів космонавтики важливе місце займає Юрій Кондратюк (Олександр Шаргей), талановитий інженер та дослідник. Олександр Шаргей народився в Полтаві, де ще будучи гімназистом розпочав працювати над рукописом "Тим, хто буде читати, щоб будувати", де виклав ідеї про реактивний рух та використання реактивних приладів для космічних польотів. Дослідник детально розглядає конструкцію ракети. До сьогодні є актуальною його пропозиція з використання енергії Сонця для отримання ракетного палива (розщеплення води на складові). У 1929 р. вчений власним коштом видав працю "Завоювання міжпланетних просторів", у якій узагальнив свої дослідження. Коли розпочалася Велика Вітчизняна війна, Юрій Кондратюк пішов добровольцем на фронт, де загинув у лютому 1942 р. на Кривцівському плацдармі. Ім'ям відомого співвітчизника названо кратер на поверхні Місяця та одну з малих планет Сонячної системи. Вчений дослідив будову реактивного двигуна, типи палива для реактивного двигуна, використання гіроскопів для орієнтації космічного апарату, позаземні станції та їх обслуговування, висунув ідею польоту до тіл Сонячної системи за допомогою спеціальної схеми, яку пізніше назвуть "зоряною трасою Кондра-